

“ТУСГАЙ ХЭРЭГЦЭЭТ БОЛОВСРОЛ ШААРДЛАГАТАЙ ХҮҮХДЭД ҮЗҮҮЛЭХ ЭРҮҮЛ МЭНД, БОЛОВСРОЛ, НИЙГМИЙН ХАМГААЛЛЫН ҮЙЛЧИЛГЭЭГ САЙЖРУУЛАХ ТӨСӨЛ”

2016 оны 03 дугаар сар

Дугаар 1

*Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхэд бүр хэрэгцээндээ тохирсон хөгжлийн дэмжлэг,
боловсролын үйлчилгээ авах боломжийг бий болгох...*

ГАРЧИГ:

Төслийн танилцуулга	1
Төслийн зорилтот бүс нутаг	1
“Хөгжлийн бэрхшээлийн эрт илрүүлэлт, эрт оролцоо” семинар	2
26-р сургууль дээр сургуульд сурахад хүндрэлтэй байгаа хүүхдүүдтэй танилцах арга хэмжээ	2
“Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдийн боловсрол” форумд илтгэл тавив	2
Ганцаарчилсан сургалтын төлөвлөгөөний загвар боловсруулав	3
Тусгай сургуулиудаас ердийн сургуулиудад зөвлөгөө өгөх үйл ажиллагаа	3
Японд сургалт зохион байгуулав	4

ТӨСЛИЙН БАГИЙН ХАЯГ:

- ◇ БСШУЯ:
Засгийн газрын байр III, 212 тоот
- ◇ ХАХНХЯ:
Сэргээн засалт хөгжлийн үндэсний төв, 209 тоот
Утас: 976-9424-0702
976-8634-0702
Цахим хаяг: jica15start@gmail.com

ТӨСЛИЙН ТАНИЛЦУУЛГА

Японы Олон улсын хамтын ажиллагааны байгууллага (JICA) нь 2015 оны 08 сараас эхлэн БСШУЯ болон ХАХНХЯ-ны хүсэлтээр “Тусгай хэрэгцээт боловсрол шаардлагатай хүүхдэд үзүүлэх эрүүл мэнд, боловсрол, нийгмийн хамгааллын үйлчилгээг сайжруулах төсөл”-ийг хэрэгжүүлж байна. Энэхүү төсөл нь төслийн туршилтын бүс нутаг болон туршилтын сургуулиудад үйл ажиллагаагаа хэрэгжүүлэх замаар хөгжлийн бэрхшээлийн эрт илрүүлэг, хүүхдэд үзүүлэх хөгжлийн дэмжлэг болон боловсролын загварыг бий болгохоор зорьж байна.

Эдүгээ Монгол Улсад хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдүүдийн хувьд дараах асуудлууд тулгамдаж байна. Үүнд,

Боловсролын хүртээмжийн асуудал

- Хөгжлийн бэрхшээлийн эрт илрүүлэлт хангалтгүй.
- Эрүүл мэнд, боловсрол, нийгмийн халамжийн цогц хөгжлийн дэмжлэг дутагдалтай.
- Элсэн суралцах сургууль олддоггүй.
- Асран хамгаалагчид болон бүс нутгийн нийгэм дэх хөгжлийн бэрхшээлийн талаарх ойлголт хангалтгүй.
- Эцэг/эх, асран хамгаалагчид нь ажил эрхлэх боломж хомс тул ядууралд өртөмтгий.
- Явган зам, нийтийн тээврийн орчин хангалттай бүрдээгүйн улмаас сургуульд явахад хүндрэлтэй.

Боловсролын чанарын асуудал

- Сургалтын агуулга нь хүүхэд бүрийн хэрэгцээнд тохироогүй.
- Багш нарын арга зүй хангалтгүй.
- Анги дүүргэлт хэт их.
- Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхэдтэй ажилладаг багш нарыг урамшуулах, ажлын идэвхийг нь дээшлүүлэх тогтолцоо хэрэгждэггүй.
- Сургалтын материал, техник хэрэгсэл, орчин бүрдээгүй.

Төслийн хүрээнд, дээрх тулгамдсан асуудлуудыг шийдвэрлэн, аль болох олон хүүхдэд өндөр чанартай боловсрол эзэмшүүлж, нийгэмд бие даан амьдрах чадвартай болгох чиглэлээр Монголын талтай хамтарч ажиллана.

ТӨСЛИЙН ЗОРИЛТОТ БҮС НУТАГ

Нийслэл болон орон нутагт төслийн туршилтын дүүрэг, аймгийг сонгоно.

Оюуны бэрхшээлтэй хүүхэд сурдаг Улаанбаатар хотын 4 тусгай сургууль (25, 55, 63, 70-р сургуулиуд) тус бүр 2 ердийн сургуультай хамтран үйл ажиллагаа явуулж байна.

Уг хамтын ажиллагаагаар дамжуулан тусгай сургуулийн багш нарын мэдлэг, туршлагыг ойролцоох ердийн сургуулийн багш нарт танилцуулахад чиглэсэн зөвлөн туслах ажлыг зохион байгуулна.

ХӨГЖЛИЙН БЭРХШЭЭЛТЭЙ ХҮҮХДИЙН ЭРҮҮЛ МЭНД, БОЛОВСРОЛ, НИЙГМИЙН ХАМГААЛЛЫН КОМИСС ТЗРИУЛСАН СУРГАЛТ

“Хөгжлийн бэрхшээлийн эрт илрүүлэлт, оролцоо”-ны талаар Японы туршлагыг танилцуулав

“Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдийн эрүүл мэнд, боловсрол, нийгмийн хамгааллын комисс /ХБХЭМБНХК/” нь хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдийн эрт илрүүлэлт, эрт оролцоог хангахад дэмжлэг үзүүлэх зорилго, чиг үүрэг бүхий байгууллага бөгөөд 2014 оны 06 сард ХАХНХЯ-ны харьяа Сэргээн засалт хөгжлийн үндэсний төвийг түшиглэн ХБХЭМБНХ-ын Төв комисс, Нийслэлийн 9 дүүрэг, 21 аймагт Салбар комиссуудыг байгуулжээ.

Төслийн баг 2015 оны 09 сарын 09-нд Төв комисстой хамтран 9 дүүргийн Салбар комиссын гишүүдэд зориулан сургалт зохион байгуулсан.

Уг сургалтад Японы мэргэжилтнүүд лекц уншин, хөгжлийн бэрхшээлийн эрт илрүүлэлт, оролцооны талаарх Японы

туршлагыг фото зураг болон видео бичлэг ашиглан танилцуулав. Мөн хэрхэн хөгжлийн бэрхшээлтэй болон хөгжлийн хоцрогдолтой хүүхдэд хөгжлийн дэмжлэг үзүүлэх, хөгжлийн дэмжлэгийн чухлын талаар эцэг эхчүүдэд ухуулан таниулах, хэрхэн хөгжлийн дэмжлэгийн тогтолцоо буй болгох талаар дэлгэрэнгүй тайлбар өгсөн юм.

Лекцийн дараа оролцогчдоос өнөөгийн нөхцөл байдал, хөгжлийн бэрхшээлийн талаарх санал бодлыг нь сонссон юм. Төслийн баг цаашид оролцогчдын хөгжлийн бэрхшээлийн талаарх мэдлэг, ойлголт, ур чадварыг дээшлүүлэх, хөгжлийн бэрхшээлийн нэр томъёог нэгтгэх, салбар комиссын үйл ажиллагааг дэмжих чиглэлээр ажиллах болно.

26-Р СУРГУУЛЬД ТАНИЛЦУУЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭ ЗОХИОН БАЙГУУЛАВ

Хөгжлийн бэрхшээлтэй болон бэрхшээлгүй хүүхдүүд хамт тоглож буй байдал

26-р сургууль нь Нийслэлийн төвөөс 35 км зайтай орших Хан-Уул дүүргийн Туул тосгонд байрладаг. 2015 оны 12 сарын 20-нд /Ням/, тус сургуульд ойрхон амьдардаг хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдүүдийг сурагчидтай танилцуулах арга хэмжээг зохион байгууллаа.

Уг арга хэмжээнд сургуульд явдаггүй, хөгжлийн бэрхшээлтэй 4 хүүхэд эцэг/эх, асран хамгаалагч, ах дүүгийн хамт хүрэлцэн ирж оролцсон. Арга хэмжээний эхэнд 5-р ангийн сурагчид өөрсдийгөө танилцуулж, бишгүүр тоглож үзүүлсэн бөгөөд дараа нь бүх хүүхдүүд багаар хуваагдан хамт тоглов. Тоглож дууссаны дараа үдийн цай уугаад тарах хугацааны хувьд богино арга хэмжээ байсан ч гэлээ, асран хамгаалагчид хүүхдүүдийнхээ хамт цагийг зугаатай өнгөрүүлж чадлаа. Багш нар “Өнөөдөр ирсэн хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдүүд ердийн ангид

бусад хүүхдүүдтэй хамт сурч чадахаар юм байна”, “Багш нар тусгай анги албан ёсоор нээгдэхийг хүлээлгүй, өөрсдийн чадах зүйлээсээ эхлэх нь зүйтэй” гэх зэргээр санал бодлоо илэрхийлж байв.

Дараагийн өдөр нь зохион байгуулсан сургуулийн шинэ жилийн баярын арга хэмжээнд хөгжлийн бэрхшээлтэй нийт 8 хүүхэд, асран хамгаалагчдын хамт ирж оролцсон бөгөөд хүүхдийн тоо нэмэгдсэн нь өмнөх өдрийн арга хэмжээний тухай сонссоных болов уу.

Арга хэмжээний үр дүнд хөгжлийн бэрхшээлтэй улмаас сургуульд сурч чадахгүй байгаа хүүхдүүдэд сургуульд элсэн суралцах бололцоо олгох чиглэлээр цаашид сургуулийн захиргааны зүгээс эцэг/эх, асран хамгаалагчидтай хамтарч ажиллахаар боллоо.

“ХӨГЖЛИЙН БЭРХШЭЭЛТЭЙ ХҮҮХДИЙН БОЛОВСРОЛ” ФОРУМД ИЛТГЭЛ ТАВИВ

Японы тэгш хамруулан сургах боловсролын талаар танилцуулав

2015 оны 12 сарын 21-22-нд Нээлттэй нийгэм форум ТББ-аас “Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдийн боловсрол форум”-ыг зохион байгуулав.

Уг форумд БСШУЯ, МУБИС, тусгай сургууль, цэцэрлэг, ХБХЭМБНХ-ын Төв комисс, хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхэд, иргэдтэй холбогдох байгууллагууд, эцэг эхийн холбоод, ТББ-уудын төлөөлөл оролцсон. Форумын эхний өдөр нийт 11 илтгэл, хэлэлцүүлэг зохион байгуулагдсан бөгөөд төслийн багаас Монгол Улсын тэгш хамруулан сургах боловсролын төлөв байдлыг судлан, амьдралд бодитоор хэрэгжүүлэхэд дөхөм үзүүлэх зорилгоор тусгай боловсролоос тэгш хамруулан сургах боловсролд шилжих шилжилт, олон улсын чиг хандлагын тухай илтгэл

тавив.

Мөн 30 гаруй жилийн өмнөөс ердийн сургуулийн ердийн ангид хөгжлийн бэрхшээлтэй болон хөгжлийн бэрхшээлгүй хүүхдүүдэд хамт боловсрол эзэмшүүлэх зорилт тавин ажиллаж ирсэн Осака хотын үйл ажиллагааны талаар танилцуулсан.

Янз бүрийн нөхцөл байдалд байгаа хүүхдүүдийг ердийн сургуульд хүлээн авч сургах, тэдний хэрэгцээнд нийцсэн боловсрол олгох хэрэгцээ шаардлага, үйл явц нь туйлын чухал юм. Эдгээрт анхаарал хандуулан, Монгол Улсад бий болговол зохих тэгш хамруулан сургах боловсролын талаарх судалгаагаа цаашид ч үргэлжлүүлэхийг төслийн зүгээс хүсч байна.

“Тусгай хэрэгцээт боловсрол шаардлагатай хүүхдэд үзүүлэх эрүүл мэнд, боловсрол, нийгмийн хамгааллын үйлчилгээг сайжруулах төсөл”

“Ганцаарчилсан сургалтын төлөвлөгөө” /ГСТ/ нь хүүхэд бүрийн боловсролын тусгай хэрэгцээнд нийцүүлэн хичээлийн зорилго, агуулга, арга зүйг нарийвчилсан тусгасан сургалтын төлөвлөгөө юм.

Японы тусгай дэмжлэгт боловсролын сургуулиуд болон ердийн сургуулиуд тусгай хэрэгцээт боловсрол шаардлагатай хүүхдэд зориулан ийм төлөвлөгөө боловсруулан ашиглаж байна. ГСТ боловсруулснаар багш нар тухайн хүүхдийн талаар нэгдсэн ойлголттой болж, хичээл сургалтын үйл ажиллагаа болон дэмжлэг үзүүлэх үйлчилгээг бодитоор үнэлэх, засан сайжруулах бололцоо бүрддэг.

Монголын багш нар ч ганцаарчлан боловсрол олгох шаардлагатай хүүхдэд зориулан ГСТ боловсруулдаг хэдий ч, нэгдсэн нэг загварт ороогүй, тус тусдаа боловсруулж иржээ.

Тиймд төслийн баг тусгай сургуулийн багш нартай хамтран зохион байгуулсан хэлэлцүүлэг сургалтын үеэр Япон, Монголын ГСТ-нд харьцуулалт хийж, тус бүрийн давуу болон дутагдалтай талуудыг судалсны үндсэн дээр Монголын нөхцөлд тохирсон “ГСТ-ний загвар” боловсруулахаар болсон билээ.

Загвар боловсруулах ажлыг 2015 оны 12 сард эхлүүлсэн бөгөөд багш нартай хамтран тусгай сургуулиудад турших ажлыг ч мөн давхар зохион байгуулж байна. (Баруун гар талд: ГСТ-ний жишээ. Товчилсон хэсгийг долгионтой зураасаар тэмдэглэв.)

ГАНЦААРЧИЛСАН СУРГАЛТЫН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ, БОДИТ БАЙДЛЫН СУДАЛГААНЫ ХҮСНЭГТ

Анги	2 анги А бүлэг	Анги удирдсан багш	Одгэрэл	Боловсруулсан огноо	2016.09.09
Овог нэр	Баатар	Хүйс	1.Эр 2.Эм	Төрсөн огноо (нас)	2008.12.24 (7 нас)
Сургуулийн үнэлгээ оношилгоо хийгдсэн эсэх	Тийм (огноо 2015.05)		Бэрхшээлийн нэр: Хөнгөн хэлбэрийн оюуны бэрхшээл Үгүй		
Хавсарсан бэрхшээлтэй эсэх (Уналт таталт, зүрхний өвчин, арьсны өвчин г.м)	Уналт таталт	Хөгжлийн сорилын үр дүн	Хөнгөн хэлбэрийн оюуны бэрхшээл	Эрүүл мэндийн байгууллагатай холбоотой байгаа эсэх	Өрхийн эмнэлэг
Хүүхдийн байдал (дуртай зүйл, дургүй зүйл г.м)	1. Төрсний дараа /0-12 сар хүртэл/ (Эх хүүхдийн эрүүл мэндийн дэвтэр ашиглаж болно) • Биеийн хамгийн доод жин: 2,015 гр жинтэй төрсөн. Нилээд хожуу толгойгоо дааж, мөлхөж сурсан. 2. Сургуульд орохын өмнөх байдал /2-5 нас Цэцэрлэгт явж байсан эсэх (Тийм) /Үгүй/ (Цэцэрлэгийн нэр: ...-р цэцэрлэг) Яваагүй бол шалтгааныг бичнэ үү ( ) • 5 нас хүртлээ бүтэн өгүүлдбэрээр ярьж чаддаггүй байсан. Хоолойд сайн, маханд дуртай. Өөрөө бие засаж сураагүй. 3. Сургуульд орсон цагаас эхлэн өнөөг хүртэлх хүүхдийн байдал (Тэргэнцэртэй эсэх, ганцаараа сургуульдаа ирж очдог эсэх г.м-ийг оролцуулна) • Бусалтай харилцах дуртай боловч, бараг ярьж чаддаггүй. Өөрийгөө сайн илэрхийлж чаддаггүй тул бухимдаж уйлах тохиолдол гардаг.				
Хүүхдийн өөрийн хүсэл	Өөрийнхөө бодлыг бусдад сайн ойлгуулдаг болмоор байна.				
Эцэг эхийн хүсэл	Гар нүүрээ угаах, бие засах, хувцсаа солих зэрэг үйлдлүүдийг өөрөө хийж сургамаар байна. Өөртөө итгэлтэй болгомоор байна.				
Багшийн хүсэл	2-оос дээш өгүүлдбэрээр ярьж сургамаар байна. Найзуудтайгаа сайн харилцаж чаддаг болгомоор байна.				

ГАНЦААРЧИЛСАН СУРГАЛТЫН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ (Улирал I, Улирал II, Улирал III, Улирал IV)

※ Арга зүйн чиглэл, үнэлгээ, засан сайжруулах зүйлийг (цаашид анхаарах зүйл) Улирал I-ийн төгсгөлд тэмдэглэн оруулах

Урт хугацааны зорилт * Зөвхөн шаардлагатай гэж үзсэн айн зорилтыг дэвшүүлнэ	Өөртөө үйлчлэх энгийн чадвар Хэл яриа, танин мэдэхүй, тоо тоолол Нийгэмшилгүй Хөдөлгөөн	Амьдралын үндсэн дадал сууж, өөртөө үйлчилж сурина. Үгүйн тоогоо нэмэгдүүлж, ойр зуурын үг холбон ярьж сурина.	Дэмжлэгийн орчин буюу хэзээ, хаана, ямар үед	Сургуулийн өдөр тутмын амьдрал, нийгэм, ахуй	
Дэмжлэгийн орчин буюу хэзээ, хаана, ямар үед * Зөвхөн шаардлагатайг бөглөнө	Улирлын зорилт (Богнио хугацааны зорилт)	Хичээлийн агуулга	Багшийн дэмжлэг, арга зүй /Дэлгэрэнгүй/	Арга зүйн чиглэл, үнэлгээ, засан сайжруулах цаашид анхаарах зүйл Сургуулийн орчинд Гэрийн нөхцөлд Боловсруулсан багш	
Сургуулийн амьдрал хичээлээ галуур үйл ажиллагааг /сууриллахуунг/ оруулахгүй	Бие засаны дараа, хоол идэхийн өмнө, галнаас орж ирэх прэхлээ гараа угааж сурина.	Гараа угаах	1. Гар угаах аргыг харуулсан зурагт карт хийх. түүнийгээ ашиглан зааж өгөх. Гэрт нь ч мөн адилхан зурагт карт бэлтгэн заалгуулах. 2. Чармайлтын карт ашиглан, сургууль дээр болон гэртээ гараа угааж сурсан эсэхийг шалгах. Сурсан байвал сайшаан магтаж өгөх.	Чармайлтын карт дахь үр дүнг харан сайшааж магтсанаар, гараа угаах ёстой гэсэн ойлголттой болгосон. Цаашид хэрэв чармайлтын карт ашиглахаа больсон ч гараа угаах ёстой гэдгийг нь хэвшл болгохын тулд заахаа зогсоохгүй.	Гэртээ байхдаа санаачилгаараа гараа угаадаг болсон. Одгэрэл
Ганцаарчилсан сургалтын баг Хэл аасал	Ойр зуурын үг холбон ярьж сурина.	Ахуйн үг хэллэг	“Гараа угаана”, “Би хувцсаа солино”, “Багшаа сайн уу, баяртай” гэх зэрэг ойр зуурын үгээр өөрийгөө илэрхийлдэг.	Зурагт карт харуулан амаар хэлж, хийх гэж буй зүйлээ ойлгуулдаг болсон.	Өмнө нь “Хоол”, “Жорлон” гэсэн үгээр хийх гэж буй зүйлээ ойлгуулдаг байсан бол, “Хоол идмээр байна”, “Жорлон явмаар байна” гэж холбоо үгээр ярьдаг болсон. Батчимэг
Судалгаануудыг хичээл Монгол хэл	Агуулгатайгаа холбоотойгоор үг хэлж, бичиж чаддаг болно.	Мэндчилгээ	1. Хичээлийн алхмууд дахь агуулгыг хичээлийн эхэнд тайлбарлаж өгөх. 2. Хичээлийн агуулга дахь гол үг хэллэгийг зургаар үзүүлэх. 3. Дууны үг ашиглан үг ирээдүйлэх дасгал хийлгэж, бичих аргыг зааж өгөх.	Хичээлийн алхмуудад өгөгдсөн үгнүүдийг бичиж чаддаг болсон. Алдаатай бичих байдал ажиглагдсан тул, үгийг яаж зөв бичих талаар зааж өгөх.	Хичээлд дээр үзсэн үгээ дэвтэртээ бичих гэрийн даалбарыг өдөр бүр хийж ирдэг болсон. Одгэрэл
Нийгэм ахуйн баримжаа	Гадуур хувцсаа өмсөж тайлж чаддаг болно.	Хувцас өмсөж тайлах	1. Гадуур хувцас өмсөж тайлах дарааллын зургийг авч, зааж өгөх. 2. Дарааллын зураг дээр, тухайн хүүхдийн чаддаг зүйлийг нь тэмдэглэн, чадахгүй байгааг нь тодорхой зааж өгөх. Чадаж байгаагаа илүү олон болгох хэрэгтэй гэдгийг хэлж ойлгуулах.	Чадахгүй байгаагаа чаддаг болохын тулд хүүхэд өөрийнхөө хэмжээнд хичээж дасгал хийж байсан. Товч товчлоодоо муу хэвээрээ байгаа тул дараагийн улиралд үргэлжлүүлэн заах.	Эцэг эх нь туслах гэхэд дургүйцэн өөрөө өмсөж гэж хичээлд болсон. Одгэрэл

ТУСГАЙ ДЭМЖЛЭГТ БОЛОВСРОЛЫН СУРГУУЛИУД ТӨВИЙН ҮҮРЭГ ГҮЙЦЭТГЭХ НЬ

Японы тэгш хамруулан сургах боловсролын тогтолцоонд чухал үүрэг хүлээдэг байгууллага нь Тусгай дэмжлэгт боловсролын сургууль юм. Тусгай дэмжлэгт боловсролын сургуулиуд өөрсдийн мэдлэг туршлагадаа тулгуурлан мэргэжлийн байгууллага гэдэг утгаар хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхэд, сурагчдын ердийн сургуульд хамрагдалт, бүс нутгийн нийгмийн амьдралд дэмжлэг үзүүлэхэд чиглэсэн үйл ажиллагааг явуулдаг байна.

Бүх Тусгай дэмжлэгт боловсролын сургууль дээр “Дэмжлэг үзүүлэх баг” үйл ажиллагаа явуулдаг. Харааны бэрхшээл, сонсголын бэрхшээлтэй хүүхэд хүлээн авч сургадаг Тусгай дэмжлэгт боловсролын сургуулиуд нь тухайн бүс нутагтаа хараа, сонсголын бэрхшээлийн чиглэлээр цорын ганц мэргэжлийн байгууллага нь байх тохиолдол цөөнгүй. Зөвхөн сургуулийн насны хүүхэд ч бол, нялхас болон сургуулийн өмнөх насны хүүхдүүдийг хүртэл зорилтот бүлгээ болгон дэмжлэг үзүүлдэг байна. Нялхас болон сургуулийн өмнөх насны хүүхдүүдэд үзүүлэх дэмжлэгийн асуудлыг Тусгай дэмжлэгт боловсролын сургуулийн харьяа цэцэрлэгүүд хариуцдаг. Хөгжлийн бэрхшээлд нь тохирсон хөгжлийн дэмжлэгийг үзүүлэхэд юуны өмнө эцэг/эх, асран хамгаалагчдад нь дэмжлэг үзүүлж, хөгжлийн бэрхшээлийн талаар зөв ойлгуулах, хүлээн зөвшөөрүүлэх явдал чухал байдаг. Насанд хүрэгчдэд зориулсан дэмжлэгт олдмол хараа, сонсголын чадвар алдсан хүмүүст үзүүлэх зэрэг дэмжлэгүүд багтана.

Оюуны болон тулгуур эрхтний бэрхшээлтэй хүүхэд хүлээн авч сургадаг Тусгай дэмжлэгт боловсролын сургуулиуд нь тухайн зорилтот хүүхдэд учирч байгаа бэрхшээл, өнгөц харахад анзаарагдахгүй бэрхшээлийн талаар ердийн сургуулийн багш нарт ч ойлгомжтой байдлаар тайлбарлах, тухайн хүүхдийн хичээл сурлага, амьдрал дахь бэрхшээлийг нь шийдвэрлэх арга замын талаар хамтран судалсны үндсэн дээр дэмжлэг үзүүлэх шаардлагатай болдог байна.

“ХӨГЖЛИЙН БЭРХШЭЭЛТЭЙ ХҮҮХДЭД ЗОРИУЛСАН ХИЧЭЭЛ ЗОХИОН БАЙГУУЛАХ НЬ” СЭДЭВТ СУРГАЛТЫГ ЯПОН УЛСАД ЗОХИОН БАЙГУУЛАВ

Төслийн үйл ажиллагааны хүрээнд, 2015 оны 11 сарын 16-наас 12 сарын 11-ны хооронд “Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдэд зориулсан хичээл зохион байгуулах нь” сэдэвт сургалтыг Япон Улсад зохион байгуулав. Уг сургалтад БСШУЯ, Боловсролын хүрээлэн, тусгай сургуулиуд, ХАХНХЯ, ХХБХЭМНХ-ын Төв комисс болон Баянгол дүүргийн Салбар комиссыг төлөөлөн нийт 10 хүн оролцлоо.

Оролцогчид сургалтын хугацаанд хөгжлийн бэрхшээлийн эрт илрүүлэлт, хөгжлийн дэмжлэг, хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдүүдэд олгох боловсролын тухай танхимын сургалтаас гадна, танилцах дадлага сургалтаар Японы “Тусгай дэмжлэгт боловсролын үндэсний хүрээлэн”, Цүкүба их сургуулийн харьяа Тусгай дэмжлэгт боловсролын сургууль, Токио хотын Бүнкёо дүүргийн бага сургууль, Ёкосүка, Насүшибара хотын холбогдох байгууллагуудад зочилж үйл ажиллагаатай нь танилцсан.

Энд Монгол Улсад хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдэд зориулсан эрүүл мэнд, боловсрол, нийгмийн хамгааллын үйлчилгээг сайжруулах ажилд ашиглах боломжтой зарим зүйлийг танилцуулж байна.

ХӨГЖЛИЙН БЭРХШЭЭЛИЙН ЭРТ ИЛРҮҮЛЭГ, ЭРТ ОРОЛЦОО

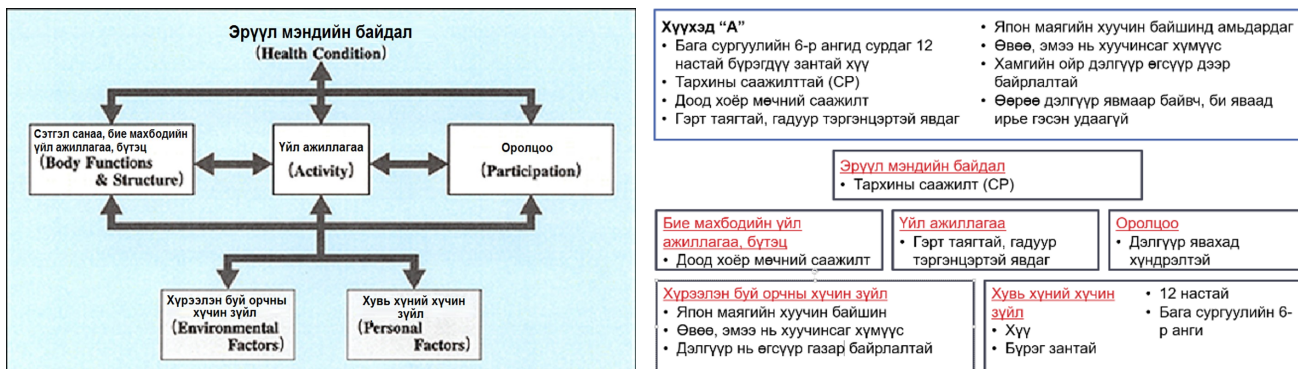
Хөгжлийн бэрхшээлийг эрт илрүүлэн, эрт оролцоог хангах нь туйлын чухал. Ингэснээр хоёрдогч бэрхшээлээс сэргийлэх, хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдийг амьдрах ухаанд сурган, нийгэм болон ахуйн дадал суулгах боломж бүрдэнэ. Мөн асран хамгаалагчдад нь зориулан зөвлөгөө өгч, хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдүүд, тэдний гэр бүл нийгэмд ганцаардахаас сэргийлэх ч боломжтой.

Япон Улсын хувьд хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдэд үзүүлэх дэмжлэгт хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхэд буюу хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэнд зориулсан эмчилгээ, сэргээн засалт болон боловсролын аль алиныг нь чухалчилж иржээ. Харин сүүлийн үед хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхэд, хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэнд зөвхөн эрүүл мэнд, боловсролын зөвлөгөө, дэмжлэг үзүүлэх нь хангалттай бус бөгөөд гэр бүл, бүс нутгийн нийгмийг хамарсан цогц хандлага нэн чухал гэж үзэх болсон юм. Хүүхдийн хөгжлийн бүх үе шатанд салбарын дотоод дахь хөндлөн уялдаа бүхий хамтын ажиллагаа (Хэвтээ уялдаа холбоо) болон хөгжлийн үе шат ахих үед дэмжлэг үзүүлэгчид хоорондын уялдаа холбоо (Босоо уялдаа холбоо) шаардлагатай байдаг.

Японд эх хүүхдийн дэвтэр, эрүүл мэндийн тогтмол үзлэг, оношилгоогоор дамжуулан эрт илрүүлгийг зохион байгуулдаг бөгөөд хөгжлийн хоцрогдолтой байж болзошгүй хүүхэд, тэдний гэр бүлд зөвлөгөө, дэмжлэг үзүүлж байна. 。

ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА, ХӨГЖЛИЙН БЭРХШЭЭЛ, ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН ОЛОН УЛСЫН АНГИЛАЛ (ICF)

Хөгжлийн хоцрогдолтой байж болзошгүй хүүхдэд хэрхэн дэмжлэг үзүүлэх вэ? Юуны өмнө тухайн хүүхдийн бодит төлөв байдлыг үнэн зөв тодорхойлох нь чухал. Бодит байдлыг үнэн зөв тодорхойлохын тулд хөгжлийн сорил, эсхүл оюун ухааны сорил гэх мэт хэрэглэгдэхүүнүүдийг ашигладаг гэж олон хүн боддог байх. Гэвч зөвхөн эдгээр сорилуудаар хүүхдийн хөгжлийг цогцоор нь авч үзэх боломжгүй. Ийм тохиолдолд өргөн ашигладаг үр дүнтэй арга нь “Үйл ажиллагаа, хөгжлийн бэрхшээл, эрүүл мэндийн олон улсын ангилал (ICF)” юм. ICF-г ашиглаж болох жишээг доор танилцуулав.

Эх сурвалж: Коно Мамото (Кёорин их сургууль, Эрүүл мэндийн факультет) 2015 оны Япон дахь сургалтын материалаас Японы БШУЯ-ны вебсайт: http://www.mext.go.jp/b_menu/shingi/chukyo/chukyo3/032/siryo/06091306/002.htm-г ашиглав.

ICF-г ашиглан хүүхэд "А"-гийн төлөв байдалд дүн шинжилгээ хийж үзвэл, энэ хүүхдийн сул тал төдийгүй, давуу талуудыг нь ч анзаарч болно. Мөн зөвхөн сэтгэл санаа, бие махбодын үйл ажиллагаа, бүтцэд нь анхаарал хандуулалгүйгээр хүрээлэн буй орчны хүчин зүйл зэрэгт нь дүн шинжилгээ хийх замаар “Нийгмийн оролцоо” хэмээх эцсийн зорилгод хэрхэн хүргэх арга замыг эрэлхийлэн судлах боломжийг олгодог. Тухайн хүүхдийн талаарх ерөнхий зураглалыг гаргах боломжтой гэсэн үг юм. Жишээлбэл, хүүхэд "А"-г “Өөрөө дэлгүүр явж чаддаг болгох” гэсэн зорилт тавьж, бүс нутгийн оршин суугчдын дунд энэ талаар ухуулан тайлбарлах, хүүхэд "А"-гийн гэр бүлд сургалт, зөвлөгөө өгөх зэрэг арга замыг бодож олох боломжтой.

Япон дахь сургалтын лекц сонсож буй байдал

Япон дахь сургалтын үр дүнг тайлагнах уулзалт